

INFOMØTE 23. august

- **Naturskadeordningen,**
Bjørnar Ansnes – Landbruksdirektoratet
- **Tilskudd til produksjonssvikt,**
Lars Martin Hagen – Statsforvalteren i Innlandet
- **Råd om grovfôr etter flom,**
Oddbjørn Kval-Engstad – NLR Innlandet
- **Koordinering av tiltak NVE,**
Jon Sylte – Gausdal kommune

Møtet er finansiert av KMP-midler fra Statsforvalteren i Innlandet

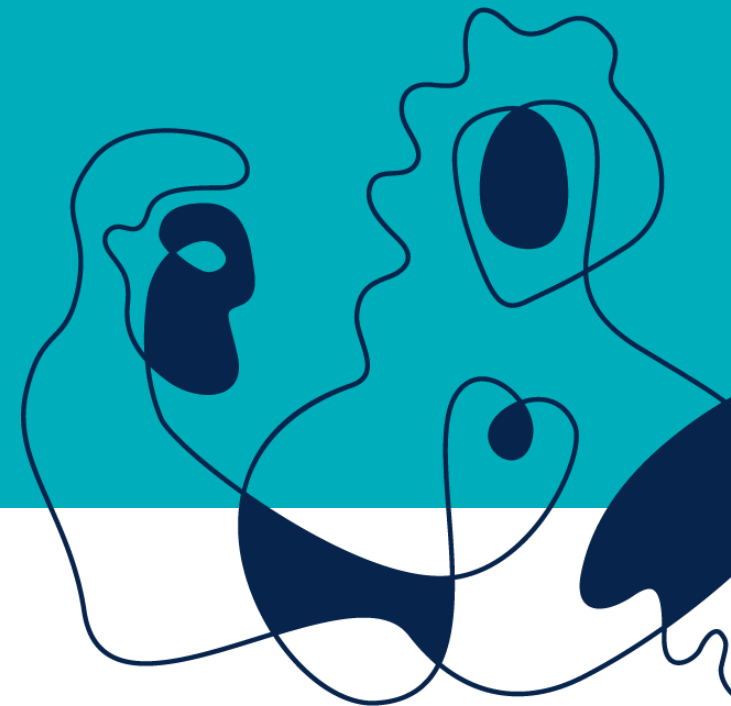
Tilskudd ved produksjonssvikt i plante- og honningproduksjon

Møte Gausdal 23.08.23

Lars Martin Hagen, Statsforvalteren i Innlandet

Statsforvalteren i Innlandet

24.08.2023

Regelverk for tilskudd ved produksjonssvikt

- Forskrift av 17.01.2012 om tilskudd ved produksjonssvikt i plante- og honningproduksjon
- Forskrift av 01.08.2018 om satser for og beregning av tilskudd ved produksjonssvikt i plante- og honningproduksjon
- Rundskriv 2022- 65 fra Landbruksdirektoratet
Sist oppdatert 28.09.2022 **Kommer nytt i høst**

Regelverk for tilskudd ved produksjonssvikt

Formålet med produksjonssviktordningen:

- Redusere økonomiske tap som oppstår ved produksjonssvikt forårsaket av klimatiske forhold det ikke er mulig å sikre seg mot

- Gjelder f.eks.
 - Tørke
 - Nedbør
 - Ekstremvær
 - Flom

Regelverk for tilskudd ved produksjonssvikt

Grunnprinsipp i beregningen av tilskudd:

Foretakets forventede avling i skadeåret

- Egenandel/egenrisiko på 30 %
- Oppnådd avling i skadeåret

Klimaprosent ?

= Avlingsmengde som kan erstattes etter fastsatt sats

Satser fastsettes i jordbruksavtalen

- Gikk opp 15 % søknadsomgangen 2022 i forhold til 2021
Fastsetter nye satser i 2024 som gjelder for 3 år

Eksempel på satser søknadsomgangen 2023:

Hvete kr 3,28 pr. kg

Bygg kr 2,76 pr. kg

Havre kr 2,59 pr. kg

Høy kr 2,88 pr. kg

Grovfôr egne husdyr kr 4,43 pr. fôrenhet

Maks. erstatning kr 750.000,- grovfôr og korn, 1,5 mill. for de andre
Beregnet erstatning mindre enn kr 5.000,- utbetales ikke

Produksjonssviktordningen gjelder

Ordningen gjelder bare svikt i avlingsmengde på rot av mat- og fôrvekster

- Rundballer tatt av flommen eller høsta/slått fôr ødelagt av andre årsaker regnes med i foretakets avling i skadeåret
- Poteter som blir høstet er avling uavhengig av kvalitet
- Korn som blir avvist på kornmottaket er avling

Krav for tilskudd ved produksjonssvikt

- Klimatisk avleda skader dekkes ikke, f.eks. ugras, sjukdommer, skadedyr, omsetningsproblemer
- Foretaket må ha gjort det som forventes av forebyggende tiltak
- Gjelder bare foretak som er berettiget produksjonstilskudd
- Egenandel/egenrisiko på 30 %

Melding skjer fortrinnsvis i Agros

- En melding pr. vekstgruppe, men mulig å legge inn flere skadeårsaker, 1137 meldinger pr. 23.08.
- Foretaket kan ikke endre innsendt melding i Agros
- Hensikten med melding er at kommunen kan vurdere behov for stedlig kontroll, krav om 10 %
- Kommunen har ofte lokalkunnskap over oversvømt areal

Vekstgrupper, meldinger pr. 23.08.23

	Innlandet
- grovfôr med egne husdyr	543
- grovfôr salgsproduksjon	70
- korn og annet frø til modning	476
- frukt	0
- bær	13
- poteter	24
- grønnsaker	6

Foretaket må melde mulig avlingssvikt til kommunen via Altinn uten ugrunnet opphold

Foretakets tapsbegrensningsplikt

- *Hele eller deler av tilskuddet kan avkortes dersom foretaket ikke har drevet på en faglig forsvarlig måte eller gjort det som forventes for å forebygge tap*

Kommunen/Statsforvalteren kan godta at areal ikke høstes dersom anslått avlingsverdi er mindre enn høstekostnadene, jf. også PT

Eks. Oversvømt grasareal der avlinga ikke er egnet til fôr
Oversvømt kornareal som ikke er mulig å treske
Oversvømt potetareal der potetene råtner, men vurder mulighetene for direktelevering til industri

Klimaprosent

Både søker og kommunen skal oppgi hvor stor andel av avlingssvikten som skyldes klimatiske forhold. Mange fører opp skadeprosenten eller avlingsprosenten

- Brukes for å redusere den fastsatte normalavlinga grovfôr egne husdyr pga. naturgitte forhold
- Brukes der foretaket ikke har gjort det som kan forventes for å forebygge tapet i skadeåret, eks. manglende ugrasbekjempelse

Arealgrunnlag

- Tilskuddsordningen gjelder bare klimabetinget produksjonssvikt på fulldyrka og overflatedyrka areal
NB ! Ikke innmarksbeite
- Det må benyttes samme areal som kommunen har godkjent produksjonstilskudd for
- Arealet er preutfylt for 6 år før skadeåret for salgsproduksjoner

Tilskudd grovfôr med egne husdyr

Foretakets normalavling er fastsatt kommunevis:

	Gruppe 3 FEm pr. dekar	Gruppe 2 Fem pr. dekar
- Fulldyrka eng:	540	390
- Overflatedyrket eng:	430	310
- Andre grovfôrvekster:	430	430

Lillehammer, Gausdal og Øyer i gruppe 3

NB ! Viktig å føre opp riktig areal i søknad om produksjonstilskudd

Tilskudd grovfôr med egne husdyr

Foretakets avling i skadeåret er sammensatt av:

1. Høsta avling på areal i kode 210, 211 og 213 i søknad om produksjonstilskudd
Rundballer, silo, høy, høyensilasje, direktefôring
2. Fôropptak ved at dyra beiter på fulldyrka og overflatedyrka areal
Gjør notater daglig om antall dyr i ulike grupper og antall dager

NB ! Fôropptak på innmarksbeite skal ikke regnes i antall beitedager

Høsta avling tilskudd grovfôr med egne husdyr

Standardverdier:

Rundballevekt gras og grønnfôr 750 kg

Gras 160 FEm pr. rundball

Grønnfôr 144 FEm pr. rundball

Rundballevekt høyensilasje 500 kg

250 FEm pr. rundball

Evt. Avvik må dokumenteres både med vekt og fôranalyser av alle slåtter. Avviket må være mer enn 15 % for å ta hensyn til det

Dokumentasjon av høsta avling

- Faktura på leid pressing
- Bilde av telleverket på egen presse
- Skiftevis noteringer for antall rundballer
- Kommune skal ut å måle fôrbeholdning hos alle nærmest mulig innsett av dyra

Grovfôravling ved beiting på fulldyrka og overflatedyrka areal

Må få kartlagt antall beitedager med ulike dyregrupper på fulldyrka og overflatedyrka areal

Normer for grovfôropptak:

Melkekyr og ammekyr: 7,5 Fem pr. dag

Øvrige storfé: 3,5 Fem pr. dag

Søyer med lam: 3,0 Fem pr. dag (vårbeite)

Småfé 1,0 Fem (høstbeite sau og øvrige småfé)

Hester 4,0 Fem pr. dag

Grovfôravlning ved beiting på fulldyrka og overflatedyrka areal

- Ved beiting både på dyrka areal og innmarksbeite/utmarksbeite samt evt. tilleggsfôring:

1. Regn norm grovfôropptak fra beiteslipp til dato for måling av fôrbeholdning
2. Trekk fra evt. fôropptak på innmarksbeite/utmarksbeite og tilleggsfôring med innkjøpt/overlagra (og fôring med årets **egenproduserte fôr, dersom det også telles med i fôr på lager**)

Høsta grovfôravling ved beiting på fulldyrka og overflatedyrka areal

Alternativt:

Regn bare med de dagene dyra har gått på fulldyrka/overflatedyrka areal, anslå hvor stor prosent av fôropptaket som kommer fra fulldyrka og overflatedyrka areal og legg korrigert antall beitedager av ulike dyregrupper inn i søknadsskjemaet.

Vurder om avling ved beiting er rimelig i forhold til avlinga på høsta areal

Eksempel på beitelogg

Dyreslag	Antall dyr	Fulldyrket/ overflatedyrket jord, beiting eller fôring		Innmarksbeite/ Utmarksbeite		Andel av grovfôropptak fra fulldyrket/ overflate- dyrket jord, %	Antall dager med beite/fôr høstet på fulldyrket/ overflatedyrket jord
		Fra (dato)	Til (dato)	Fra (dato)	Til (dato)		

Tilskuddsberegning grovfôr egne husdyr

Forventet avling skadeåret (100 dekar fulldyrka eng)	54.000 FEm
- 30 % egenandel i kg	16.200 FEm
- Avling i skadeåret i kg totalt 100 dekar x 270 Fem	27.000 FEm
- Avlingssvikt i kg	10.800 FEm
Klimaprosent (andel av avlingssvikten som skyldes klima %)	100 %
= Avlingssvikt i kg som kan erstattes	10.800 FEm
Avlingssvikt i kg x sats for veksten, kr 4,43 pr. FEm	47.844 kr

= Tilskudd for veksten	47.844 kr

Avlinga må være mindre enn 2,36 rundball (378 FEm) i gruppe 3 eller 1,71 rundball (273 FEm) i gruppe 2 pr. dekar for å være berettiget tilskudd ved produksjonssvikt

Foretakets normalavling, salgsproduksjoner

- Oppnådd avling pr. dekar siste 5 år før skadeåret, 2018-2022
- Søker kan kreve at dårligste år erstattes med siste år før perioden
- For korn og oljefrø er avlingsstallene preutfylt i Agros
- For andre salgsproduksjoner må vi ha kopi av hovedbok og oppsett fra regnskapsfører, grovfôrsalg i PT ikke godt nok

Skjønnsmessig fastsettelse av normalavlinga

- Der foretaket ikke har drevet i 5 år
 - Bruke de årene foretaket har, pluss kommuneavlinga for de øvrige og dele på 5
- Der foretaket har endret driftsopplegg
 - Drenering, kalking mer yterik sort m.m.
 - Nytt leieareal, forventet avling der ?

Tilskudd korn og andre vekster til frømodning

- Henter opplysninger fra leveranseregisteret for korn
Felles gjennomsnittsavling for alle kornarter
- Registrere avling for hver art i skadeåret, 15 % vann
- Ulike satser for hver art – derfor viktig å bruke samme areal for hver art som i PT i 2023
- Kan ikke avslutte saken før alt korn er levert
- For korn høstet som grønnfôr regnes 144 kg korn pr. rundball

Trekk for sparte høstekostnader

- Gjelder bare korn og andre salgsproduksjoner ved uhøsta areal evt. lav avling ved akkordhøsting
- Egne maskiner – bare variable kostnader
- Innleide maskiner – faktiske kostnader
- Akkordhøsting kr/kg for den reduserte avlinga
- Trekker bare høstekostnader for avling som erstattes

Enkel tilskuddsberegning korn

Forventet avling skadeåret (100 dekar x 450 kg bygg)	45.000 kg
- 30 % egenandel i kg	13.500 kg
- Avling i skadeåret i kg totalt 100 dekar x 200 kg bygg	20.000 kg
- Avlingssvikt i kg	11.500 kg
Klimaprosent (andel av avlingssvikten som skyldes klima %)	100 %
= Avlingssvikt i kg som kan erstattes	11.500 kg
Avlingssvikt i kg x sats for veksten, kr 2,76 pr. kg	31.740 kr
- Evt. sparte høstekostnader	-

= Erstatning for veksten	31.740 kr

Sum erstatning vekstgruppen er sum erstatning for alle vekster i vekstgruppen

Erstatning i vekstgruppe grovfôr uten egne husdyr (salgsproduksjon)

- Normalavling dokumenteres ved hovedbok/oppsett fra regnskapsfører
- Skadeårets avling dokumenteres ved salgsbilag
- Avling i normalår og skadeår regnes om til høy selv om et er solgt som rundballer eller på andre måter
Fastsatt norm 1,6 kg høy/FEm
Fastsatt sats kr 2,88 pr. kg høy = kr 4,61 pr. FEm

Økologisk drift

Økologisk drift, dvs. når mer enn 50 % av foretakets areal i vekstgruppe drives økologisk i skadeåret (karensareal inngår ikke)

- 25 % reduksjon i kommunevis fastsatt normalavling grovfôr med egne husdyr
- 25 % tillegg i fastsatt sats
- Søkeren må oppgi økologisk areal i søknaden
Kommunen må kontrollere mot søknad om produksjonstilskudd

Søknad

- Søknadsfristen er 31. oktober, men det er allerede mulig å søke nå dersom det ikke er mer å høste
- Bør helst søke elektronisk, men mulig å søke på papirskjema
- Kommunen kontrollerer at nødvendig dokumentasjon ligger ved og uttaler seg til saken
- Statsforvalteren har vedtaksmyndighet
- Landbruksdirektoratet er klageinstans

Søknad om utbetaling av forskudd

- Foretak med store tap og likviditetsproblemer kan søke om forskudd på inntil 50 % av forventet tilskudd, må krysse av og begrunne behovet
- Ingen hensikt der hele grovfôravlinga er høstet og beiting avsluttet
- Ingen hensikt der hele salgsavlinga er levert.

Saksbehandlingstid

Saksbehandlingstid veldig avhengig av:

- At søker har gitt nødvendige opplysninger og lagt ved god dokumentasjon
- At kommunen har avgitt en «riktig» uttalelse

Takk for oppmerksomheten

Hva kan vi gjøre med flomskadd fôr ?

Åpent møte om flomproblematikk,
Ringebu, 21.8.23

Oddbjørn Kval-Engstad, NLR Innlandet

oke@nlr.no, 99546503, www.nlrinnlandet.no

Foto: GD

Ringebu, 16.8.23

Verre enn det ser ut !!

Hva kan du gjøre med flomskadd fôr ? | NLR Innlandet

Flomutsatt gras – bruk saltbasert ensileringsmiddel | NLR (nlr.no)

Ekstremværet «Hans»: Veiledning om fôr, forurensede grasarealer og skadde rundballer | Mattilsynet

Erfaringer fra 2011 – pinseflom (som 1995 og 2013)

- Stedvis mye jord på plantene
 - Kløver, høymole, løvetann og kveke – men også timotei/engsvingel
- Hastighet på vatnet påvirka forurensingsgrad – lite ved rask strøm
 - Belegg: mye silt (kvabb), litt finsand, lite organisk materiale

Fôranalyser (32) Midt-Gudbrandsdal

Vanskelig å analysere
– noen feil tidlig

Tabell. Gjennomsnittsverdier og midlere verdier for lågeste og høyeste 25 % av 32 fôrprøver.

	Gjennomsnitt alle	Middel for lågeste 25 %	Middel for høyeste 25 %
Tørrstoff-%	39.9	27.8	54.1
Aske, gram/kg tørrstoff (ts)	186	89	392
Sukker, gram/kg ts	30	2	68
OMD, %	67.9	60.2	76.5
FEm/kg ts	0.72	0.62	0.82
Opptaksindeks, %	86	76	96
Mjølkesyre, g/kg ts	34	15	67
Eddiksyre, g/kg ts	11.2	4.4	22.4
Smørsyre, g/kg ts	3	0	9
Ammoniakk, g/kg ts	5.2	3.8	13
Etanol, g/kg ts	5.3	3.3	7.9

Erfaringer fra 2011 – pinseflom (som 1995 og 2013)

- Stedvis mye jord på plantene
 - Kløver, høymole, løvetann og kveke – men også timotei/engsvingel
- Hastighet på vatnet påvirka forurensingsgrad – lite ved rask strøm
 - Belegg: mye silt (kvabb), litt finsand, lite organisk materiale
- Varierende, til dels mye jord
 - Jord tar plass i vomma, har ingen næringsverdi
- Lite bruk av ensileringsmiddel – pga antatt kassering
 - Burde økt pga generelle ensileringsforhold og jord som bufrer
- Ved god fortørking (juni) unngikk sterk og uheldig gjæring
- Dårlig fôr kvalitet – redusert fôropptak, redusert ytelse

Hvor mye jord i ballen?

- Rundball 700 kg med 30 % tørrstoff = 210 kg tørrstoff.
- Prøve viser 400 gram aske (40 %), mot normalt ca 80 gram (8 %), dvs fôret inneholder 32 % jord.
- $210 \text{ kg} \times 32 \% = 67 \text{ kg jord !}$

Erfaringer fra 2011 – pinseflom (som 1995 og 2013)

- Hygienisk kvalitet fôrprøve-prosjektet («foreløpig»):
 - Tørreste fôr: lite muggsopp, mye gjærsopp
 - Generelt lite enterobakterier, koliforme bakterier og bacillus-sporer
 - Halvparten for mye smørsyresporer
- *Kommentar 2013 (TINE)*
 - *Opptil 300 gram aske pr kg ts*
 - *Fôr opptil 200 gram aske brukt, fortynna med bedre fôr i miksevogn*
 - *Flomfôr til dyr som ikke var i produksjon*
 - *Fokus på sporer i mjølk og listeriose på sau (sjølsagt)*
- 2011/12:
 - Noe økt dødelighet på grunn av listeriose, hjernebetennelse og andre mer uvisse årsaker. Det er derfor all grunn til å fokusere på hygienisk kvalitet og om mer av flomfôret bør kasseres. Tilrådingene bør gjennomgås av fagfolk innen Mattilsynet.

Flom 2023

- Sommerflom – varmere vatn og jord enn tidligere
 - Minst like vassmetta jord (?)
- Mye gras – planlagt eller utsatt 2.slått
- «Råtnende» grasbotn
- Lite gjenværende sesong
- Dårlige utsikter til god fortørk
- Fortsatt muligheter for gjenvekst etter tidlig 2.slått og til beite etter avpussing av ødelagt fôr, for enkelte (stadig færre).
- «Løpet kjørt» mtp innhøsta avling for de verst utsatte, men avlinga må fjernes

2.Slått 1 uke før flommen

Uhøsta 2.slått

Prøve 1, Ringebu

Prøve 3, Ringebu

Prøve, Fåvang

Flom 2023 – råd

- Alt areal må inspiseres til fots, om det er sjanse for å bruke fôret
- Mye skal vrakes, og avgjørelse kan tas uten grundig inspeksjon
- Avlinga må vekk uansett – ellers dør plantene. Må skje så fort det er kjørbart.
 - Foreløpige befaringer tyder på at mye kan tas på 5 cm stubbehøgde
- Ved fjerning innen 25.august (ved Lågen) kan det gjødsles for gjenvekst til beite – plantedekke må vurderes

Spørsmål

- Dyr har ulik toleranse/følsomhet mtp jord og bakterier i fôret – kan lett forurensa fôr brukes av andre ?
 - Eller utgjør det så liten andel at du kan «tynne ut» i mikser sjøl ?
- Hvordan håndteres ubrukelig avling til sauedrift mtp produksjonssvikt om en storfebonde tar sjansen på å bruke det ?
 - Antas å forutsette «gi bort»-pris

Flom 2023 – råd for antatt brukbart fôr

- ~~Utsatt slått. Skiftende vær framover vil redusere forurensingen og bakteriemengden i grasot.~~
- Bruk ensileringsmiddel som dreper bakterier. Disse midlene selges under navn som Kofasil, Xtrasil og lignende.
 - Syrebaserte midler som vi vanligvis anbefaler har ikke samme bakteriedrepende effekt. Disse senker pH raskt i grasot, slik at melkesyrebakterier får et konkurransefortrinn. Bakteriologiske midler anbefaler vi ikke under så vanskelige forhold.
- Lag baller. Ikke ta sjansen på å legge fôr du frykter er forurenset inn i en silo.
- Kassér baller hvor plasten blir ødelagt. Tilgang på luft gir oppblomstring av bakterier i fôret.
- Fortørk, og kjør gjerne river i grasot for å få jevn tørk. Risting og håndtering av grasot kan fjerne noe forurensing.
- Ta hygienepøver – men husk at det er vanskelig å ta ut en prøve som er representativ.
- **Kassér fôr som ser forurenset ut.**

OPPRYDDING ETTER UVÆRET «HANS»:

- HVA KAN NVE BIDRA MED
 - TILTAK I VASSDRAG

Større tiltak der det er naturlig at NVE bistår direkte

Dette er typisk hendelser som gjelder flere bygg og/eller større områder med **bebyggelse** (og som ikke er dekket av forsikring eller naturskade)

- Krisetiltak/reetablering av vannveier for å forhindre umiddelbar skade ved neste nedbørsepisode
- Kartlegging og gjennomføring av permanente tiltak senere

Ref. brev fra NVE 16.08.2023 og vannressurslova

Tiltak det er naturlig at kommunen forestår eller koordinerer

Skader som berører flere eiendommer og der **bebyggelse** er berørt/kan bli berørt (og som ikke dekkes av forsikring eller naturskade).

Tilskudd fra NVE kan være aktuelt

Tiltak grunneier må gjennomføre selv

- Tiltak på en eiendom eller tiltak som dekkes av forsikring eller naturskade
- Grunneier melder inn til sitt forsikringselskap eller til naturskade.
- I disse sakene vil NVE ha en beskjeden rolle

Tiltak i vassdrag som krisetiltak

- Vassdrag har tatt nytt løp:
Det gamle løpet kan gjenopprettes, renskes opp eller påfylles masse innen 3 år (vrl. § 12).
- Vassdraget er oppgrunna eller utdypa:
Samme som over
- I begge tilfeller skal det først sendes melding eller søknad til NVE

Lakse- og innlandsfiskeleva

- Tiltak som berører fiskeførende strekninger i elver og bekker trenger tillatelse etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag
- Søknad sendes til fylkeskommunen
- Dersom det må gjøres inngrep i kantvegetasjon kan dette inkluderes i samme søknad. En søknad for hver grunneier
- Vassdrag uten fisk samt vassdrag uten årssikker vassføring: Søknad ikke nødvendig
- *Ref. brev fra fylkeskommunen 16.08.2023*

HOVEDREGEL FOR ALLE TILTAK SOM BERØRER VASSDRAG

- Melding til NVE
- Søknad til fylkeskommunen

Hva gjør kommunen?

- Grov oversikt over skader sendt NVE 21.08
- NVE kaller inn til teamsmøte med kommunen, fylkeskommunen og statsforvalter
- Befaring av de sakene NVE vurderer å prioritere
- Veiledning for tiltak i vassdrag
- Bistår med
 - søknader om krisetiltak NVE
 - meldinger til NVE om tilbakeføring av vassdrag
 - søknader til fylkeskommunen
 - avklaring om evt. saksbehandling etter plan- og bygningslova
- Koordinering mellom forskjellige instanser

Kontaktpersoner:

Jon Sylte tlf. 950 36 936 e-post: jon.sylte@gausdal.kommune.no

Harald Landheim tlf. 957 77 761 e-post: harald.landheim@gausdal.kommune.no